

Policjanci Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Radomiu podczas akcji „Bezpieczna droga do szkoły”. Fot. KMP w Radomiu

Tadeusz Dyr, Małgorzata Kozłowska, Sławomir Sikorski

Efekty działań Policji garnizonu mazowieckiego w zakresie poprawy bezpieczeństwa przewozów szkolnych

JEL: R41. DOI: 10.24136/atest.2018.349.

Data zgłoszenia: 15.11.2018. Data akceptacji: 7.12.2018.

Zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym jest jednym z podstawowych zadań ustawowych postawionych przed Policją. W trosce o bezpieczeństwo najmłodszych uczestników ruchu drogowego, dowożonych do placówek oświatowych, policjanci garnizonu mazowieckiego od października 2017 r. do końca czerwca 2018 r. przeprowadzili działania pod nazwą „GIMBUS”. Działania te polegały w głównej mierze na skontrolowaniu stanu technicznego pojazdów oraz trzeźwości i czasu pracy kierowców. Są one istotnym instrumentem działań zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego w Polsce, zmniejszenia kosztów wypadków drogowych oraz urzeczywistnienia celów europejskiej polityki transportowej. W niniejszym artykule przedstawione zostały wyniki przeprowadzonych działań kontrolnych.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, ruch drogowy, autobus, koszty wypadków.

Wstęp

Dynamiczny rozwój motoryzacji generuje – oprócz korzyści związanych z mobilnością i wzrostem gospodarczym – wysokie koszty

ekonomiczne i społeczne. Koszty te wynikają przede wszystkim z negatywnego oddziaływania transportu drogowego na środowisko naturalne, w tym prowadzącego do zmian klimatycznych, kongestii oraz wysokiego ryzyka wypadków drogowych. Codziennie na świecie w wyniku zdarzeń na drodze 140 tys. osób jest uszkodzonych. Spośród nich ponad 3 tys. umiera, a około 15 tys. już nigdy nie odzyska pełnej sprawności [4].

Dostrzegając negatywne skutki gospodarcze i społeczne wypadków, Komisja Europejska podejmuje liczne działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego. Są one istotnym elementem europejskiej polityki transportowej [1]. W programie poprawy bezpieczeństwa na drogach z 2010 r. [5] założono konieczność dążenia do najwyższych norm bezpieczeństwa ruchu drogowego w całej Europie, których skutkiem ma być zmniejszenie o połowę liczby ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych do 2020 r. Dla realizacji tego celu zaproponowano zintegrowane podejście do bezpieczeństwa ruchu drogowego, obejmujące doskonalenie systemu edukacji i szkolenia użytkowników dróg, poprawę egzekwowania przepisów ruchu drogowego, zwiększanie bezpieczeństwa infrastruktury drogowej i pojazdów, propagowanie wykorzystania nowoczesnych technologii, poprawę usług w sytuacjach awaryjnych i usług po odniesieniu obrażeń oraz ochronę użytkowników dróg szczególnie narażonych na

wypadki (motocyklistów, motorowerystów, rowerzystów i pieszych) [3]. Istotne są także działania zmierzające do poprawy stanu infrastruktury transportowej [2].

Szczególnie istotnym problemem są wypadki z udziałem dzieci i młodzieży. Są one jedną z głównych przyczyn nadumieralności osób w wieku do 25 lat [3]. W tej grupie wiekowej zginęło na drogach w Polsce w 2017 r. 480 osób, a niemal 11 tys. zostało rannych. Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny spadek liczby ofiar wypadków drogowych. Poprawie bezpieczeństwa sprzyjają działania podejmowane przez Policję. Dotyczą one m.in. kontroli warunków wykonywania przewozów szkolnych. Poziom bezpieczeństwa w tym segmencie rynku jest bowiem negatywnie oceniany przez Najwyższą Izbę Kontroli, która w wyniku przeprowadzonych działań kontrolnych w 2015 r. w województwie wielkopolskim ujawniła liczne nieprawidłowości związane przede wszystkim z nieodpowiednim stanem technicznym autobusów dowożących uczniów oraz niewystarczającym nadzorem gmin nad przewoźnikami, z którymi zostały zawarte umowy na dowozy szkolne [6]. Uwzględniając wnioski sformułowane na podstawie przeprowadzonych badań, Najwyższa Izba Kontroli postanowiła rozszerzyć działania inspekcyjne na 30 gmin w 6 województwach: kujawsko-pomorskim, małopolskim, podlaskim, pomorskim, wielkopolskim oraz zachodniopomorskim. Przy współpracy z odpowiednimi Wojewódzkimi Inspektorami Transportu Drogowego na początku 2016 r. zbadano, czy gminy te realizowały obowiązek dowożenia dzieci i uczniów do szkół zgodnie z prawem oraz z zasadami należytego gospodarowania finansami, zapewniając przy tym bezpieczeństwo dowożonym osobom, w tym także nadzór nad przedsiębiorcami realizującymi dowożenie dzieci do przedszkoli i szkół.

Najwyższa Izba Kontroli oceniła, że przewóz uczniów na terenie większości gmin był wykonywany w sposób niegwarantujący dostatecznego bezpieczeństwa:

- ♦ w co trzeciej kontrolowanej gminie stan techniczny autobusów nie spełniał wymogów określonych przepisami prawa, a w skrajnych przypadkach stwarzał realne zagrożenie dla życia i zdrowia pasażerów oraz innych uczestników ruchu drogowego; ponad 20% pojazdów nie miało aktualnych badań technicznych;
- ♦ w większości gmin realizowano przewozy w ramach kursów regularnych lub regularnych specjalnych, w których wbrew przepisom korzystano z uprawnień autobusów szkolnych, przede wszystkim poprzez zatrzymywanie na trasie pojazdów poza przystankami, narażając w ten sposób na niebezpieczeństwo wsiadających do pojazdu i wysiadających z niego;
- ♦ blisko połowa przystanków nie była prawidłowo oznakowana, nieliczne przystanki po-

Plakat promujący akcję „GIMBUS”. Fot. KWP z siedzibą w Radomiu

siadały odpowiednie zatoki oraz urządzenia bezpieczeństwa ruchu;

- ♦ w 24 na 30 skontrolowanych gmin kryteria wyboru wykonawców przewozów dzieci i uczniów sprowadzały się wyłącznie do najniższej ceny, bez sformułowania wymogów technicznych i jakościowych przewidzianych dla autobusów szkolnych;
- ♦ stwierdzono brak kontroli w zakresie bezpieczeństwa wobec wyłonionych w trybie konkurencyjnym podmiotów; w większości przypadków nie zwrócono się także o przeprowadzenie kontroli do uprawnionych organów [6].

Uwzględniając skalę nieprawidłowości przedstawionych w raporcie NIK, naczelnik Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu zdecydował o konieczności podjęcia działań kontrolnych, mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa przy przewozie uczniów do szkół. Koncentrowały się one na zapobieganiu niebezpiecznym zachowaniom kierujących gimbusami oraz innych uczestników ruchu drogowego, mających wpływ na bezpieczeństwo przewożonych dzieci. W niniejszym artykule omówiono założenia i efekty akcji „GIMBUS”, prowadzonej przez policjantów garnizonu mazowieckiego w roku szkolnym 2017/2018.

Działania kontrolne „GIMBUS” prowadzone na drogach garnizonu mazowieckiego

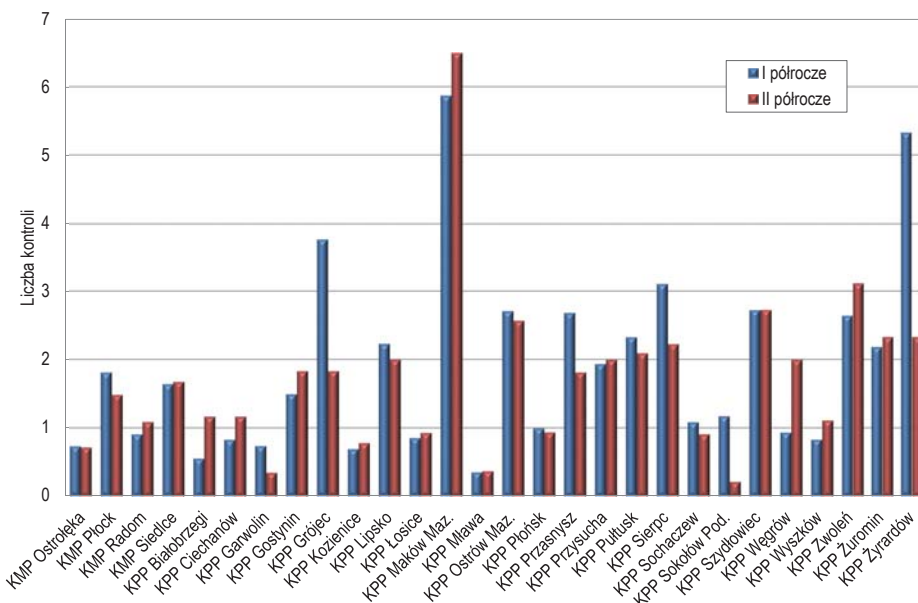
Jednym z priorytetów mazowieckiej Policji jest dbałość o bezpieczeństwo najmłodszych uczestników ruchu drogowego. W roku szkolnym 2017/2018 rozpoczęto stały nadzór nad prawidłowością wykonywania przewozów szkolnych w ramach akcji „GIMBUS”. Zorganizowano ją w taki sposób, aby kontroli poddać możliwie jak największą liczbę autobusów dowożących dzieci do szkół na terenie Mazowsza.

Nadzór odniesiono do następujących obszarów:

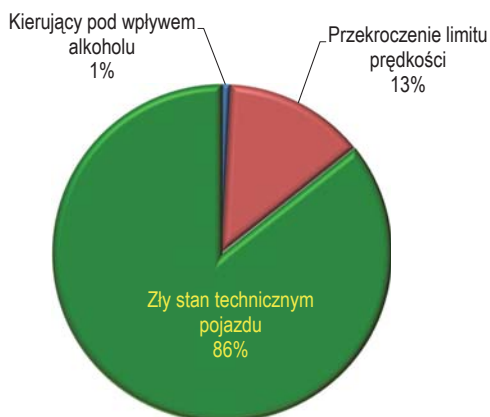
- 1) sprawność psychomotoryczna kierowców;
- 2) przestrzeganie przepisów ruchu drogowego [3], w tym w szczególności:
  - ♦ stan trzeźwości kierujących,
  - ♦ czas pracy kierujących,
  - ♦ przewożenie osób w liczbie odpowiadającej liczbie miejsc określonej w dowodzie rejestracyjnym,

Akcja „Bezpieczna droga do szkoły” obejmuje m.in. współpracę Policji z przewoźnikami i kontrolę stanu technicznego autobusów. Fot. KMP w Radomiu i KWP z siedzibą w Radomiu

Rys. 1. Średnia liczba kontroli na jedną placówkę oświatową
Źródło: oprac. własne na podst. [10].

Rys. 2. Nieprawidłowości ujawnione w toku działań kontrolnych w roku szkolnym 2017/2018
Źródło: oprac. własne na podst. [10].

- ❖ wykroczenia popełniane przez innych użytkowników ruchu drogowego wobec dzieci i kierujących autobusami szkolnymi;
- 3) stan techniczny pojazdów:
  - ❖ sprawność podstawowych urządzeń i układów mających wpływ na bezpieczeństwo jazdy,
  - ❖ przestrzeganie terminów badań technicznych,
  - ❖ wyposażenie pojazdu.

Zadania zaplanowano tak, aby skontrolowane zostały pojazdy dowożące młodzież do wszystkich szkół w każdym z 28 powiatów podległych Komendantowi Wojewódzkiemu Policji z siedzibą w Radomiu co najmniej dwukrotnie w semestrze. Miejsce i czas kontroli dobrano

w taki sposób, aby minimalizować wpływ na punktualność dowożenia dzieci do szkoły. W przypadku stwierdzenia usterek technicznych lub braków w wyposażeniu autobusu lub innego środka transportu przeznaczonego do dowozu dzieci dokonano jego rekontroli w okresie 2 tygodni. Dodatkowo weryfikacji poddano dobór wytypowanych przez kierujących miejsc zatrzymywania i postoju gimbusów w czasie wsiadania i wysiadania uczniów. W celu skoordynowania czynności kontrolnych właściwi miejscowo kierownicy komórek Ruchu Drogowego nawiązali współpracę z Inspekcją Transportu Drogowego.

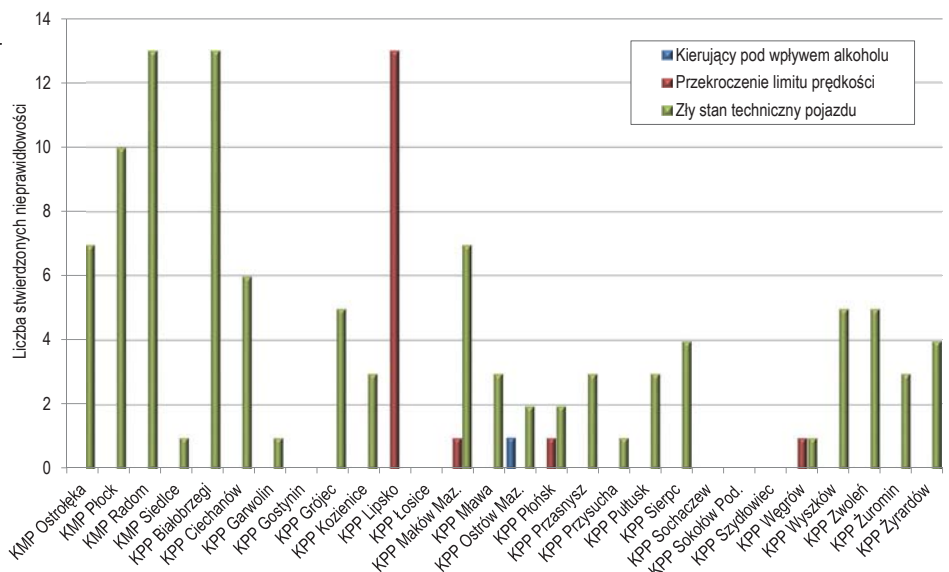
Wyniki przeprowadzonych działań w roku szkolnym 2017/2018

Garnizon mazowiecki obejmuje swoim zasięgiem terytorialnym obszar województwa mazowieckiego z wyłączeniem miasta stołecznego Warszawy i powiatów zlokalizowanych w pobliżu Warszawy. Komendantowi

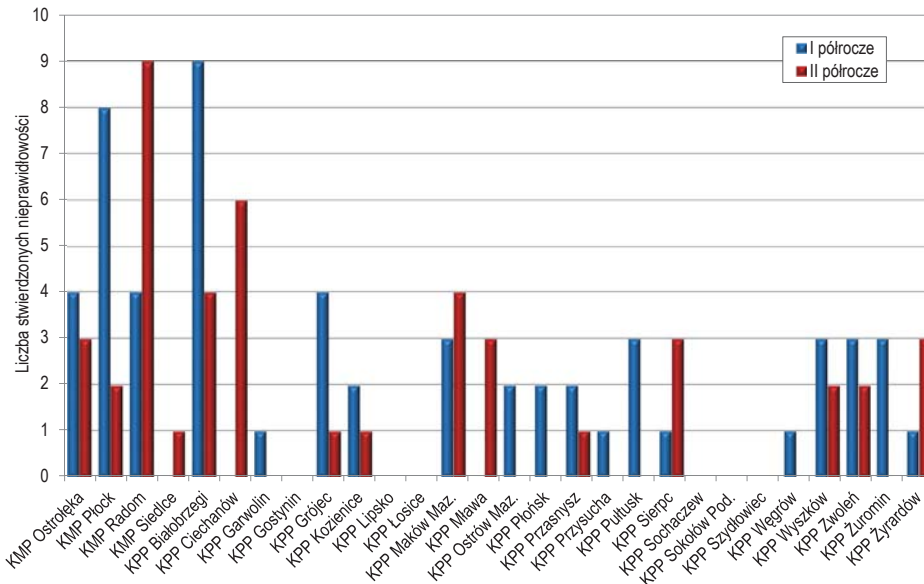
Wojewódzkiemu Policji z siedzibą w Radomiu podlegają 4 komendy miejskie i 24 komendy powiatowe Policji. Na terenie tym funkcjonuje 656 placówek oświatowych, do których regularnie dowożeni są uczniowie z wykorzystaniem ponad 850 autobusów i busów.

W roku szkolnym 2017/2018 2 346 funkcjonariuszy Policji wraz z 85 funkcjonariuszami innych służb (WITD) skontrolowało 1 882 pojazdy realizujące przewozy w zaprezentowanym wyżej zakresie.

Co najmniej dwukrotnej kontroli pojazdów dowożących młodzież do każdej placówki oświatowej w obydwu półroczach dokonano na terenie podległym komendantom powiatowym Policji w Lipsku, Makowie Mazowieckim, Ostrowi Mazowieckiej, Pułtusku, Sierpcu, Szydłowcu, Żoleniu, Żurominie i Żyrardowie

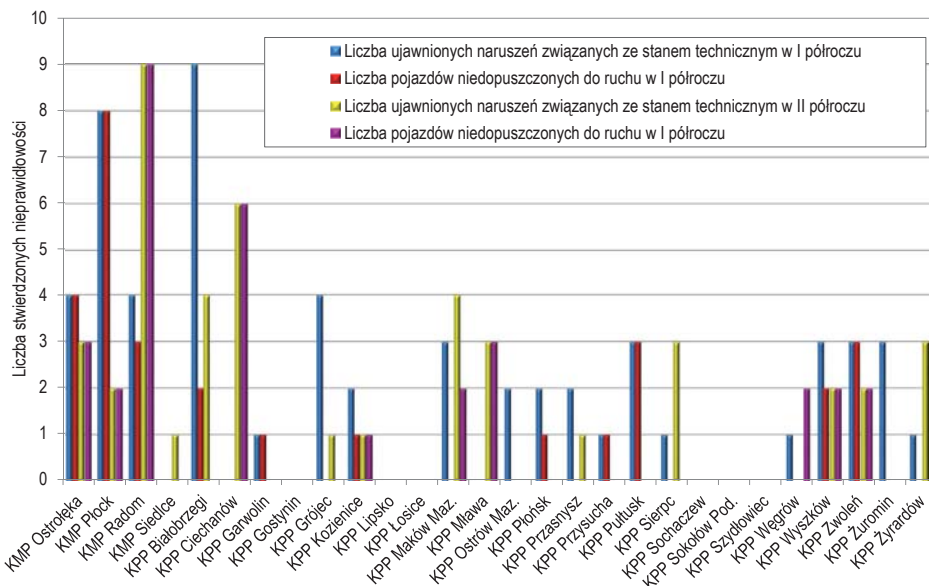

Rys. 3. Nieprawidłowości ujawnione w toku działań kontrolnych w roku szkolnym 2017/2018 w powiatach garnizonu mazowieckiego
Źródło: oprac. własne na podst. [10].

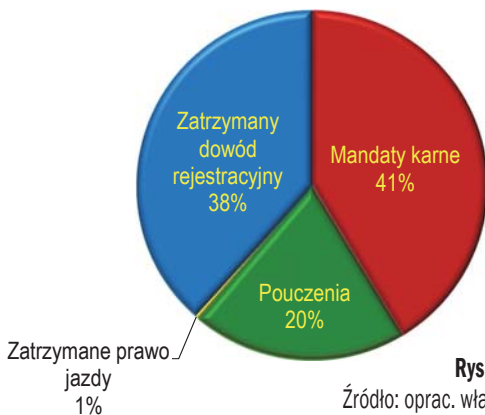
Rys. 4. Liczba naruszeń związanych z niewłaściwym stanem technicznym pojazdów w I i II półroczu roku szkolnego 2017/2018

Źródło: oprac. własne na podst. [10].

Rys. 5. Liczba naruszeń związanych z niewłaściwym stanem technicznym pojazdów, w tym liczba pojazdów niedopuszczonych do ruchu

Źródło: oprac. własne na podst. [10].

Rys. 6. Struktura kar

Źródło: oprac. własne na podst. [10].

(rys. 1). W analizowanym okresie prowadzenia działań nie udało się skontrolować wszystkich autobusów dwukrotnie z uwagi na fakt, że autobusy odjeżdżały często bezpośrednio po dowożeniu pasażerów na inne trasy.

Strukturę ujawnionych nieprawidłowości, mających wpływ na bezpieczeństwo podróżujących gimbusami, przedstawiono na rys. 2. Syntetyczne zestawienie ujawnionych nieprawidłowości na terenie wszystkich powiatów garnizonu mazowieckiego przedstawiono na rys. 3.

Największą liczbę naruszeń zasad bezpieczeństwa stanowiły nieprawidłowości związane ze stanem technicznym pojazdów. Obejmowały one głównie niesprawny układ hamulcowy, usterki w oświetleniu zewnętrznym pojazdu, nadmierne zużycie ogumienia, brak badań technicznych oraz wycieki płynów eksploatacyjnych. Liczbę nieprawidłowości dla poszczególnych powiatów w I i II półroczu przedstawiono na rys. 4. Spośród 102 pojazdów mających ograniczoną sprawność 61 pojazdów niedopuszczonych do dalszego ruchu (rys. 5).

Niepokojącym zjawiskiem jest przekraczanie dozwolonej prędkości przez pojazdy przewożące dzieci. Stało się to aż w 16 przypadkach, w tym w 12 spośród nich na terenie powiatu lipskiego. Kierowcy tych pojazdów ukarani zostali mandatami karnymi.

Najpoważniejszym z naruszeń, ujawnionych na terenie podległym Komendantowi Powiatowemu Policji w Ostrowi Mazowieckiej, było kierowanie pojazdem przewożącym dzieci w stanie po spożyciu alkoholu (rys. 3). Za popełnione przestępstwo kierującemu grozi wysoka grzywna, wieloletni zakaz prowadzenia pojazdów oraz do 2 lat pozbawienia wolności.

Za popełnione wykroczenia policjanci garnizonu mazowieckiego, w całym roku szkolnym 2017/2018, nałożyli łącznie 98 mandatów karnych. W 47 przypadkach poprzestano na pouczeniu. W związku z brakiem możliwości dalszej, bezpiecznej eksploatacji pojazdu zatrzymano dowody rejestracyjne aż w 91 przypadkach, co stanowi prawie 5% liczby kontrolowanych pojazdów. W jednym przypadku konieczne było zatrzymanie prawa jazdy. Strukturę nałożonych kar zaprezentowano na rys. 6.

Wnioski

Zrealizowane w roku szkolnym 2017/2018 działania kontrolne wobec kierujących autobusami i busami przewożącymi dzieci i młodzież, a także prowadzone z tej okazji kontrole stanu technicznego tych pojazdów pozwoliły na ujawnienie wielu nieprawidłowości. O każdej nieprawidłowości informowano dyrekcje szkół

Mł. insp. Jacek Mnich, naczelnik Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu

oraz władze samorządu lokalnego organizującego transport dzieci. Umożliwiło to tym podmiotom bezpośrednią interwencję u przewoźnika i żądanie wyeliminowania nieprawidłowości.

Mł. insp. Jacek Mnich, naczelnik Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu, podkreśla, że zły stan techniczny autobusów szkolnych bezpośrednio zagraża bezpieczeństwu przewożonych nimi dzieci oraz innych uczestników ruchu drogowego. Z tym większą troską i uwagą należy podchodzić zatem do kwestii sprawności technicznej pojazdów zbiorowej komunikacji szkolnej oraz umiejętności i predyspozycji kierujących tymi pojazdami. Najważniejsze jest wyeliminowanie wszelkich nieprawidłowości zagrażających bezpieczeństwu uczniów dowożonych do szkół oraz innych uczestników ruchu drogowego mających kontakt z tymi pojazdami. W konsekwencji podjęto decyzję o kontynuacji prowadzonych działań w kolejnym roku szkolnym. Uwzględniając doświadczenia uzyskane w pierwszym roku akcji „GIMBUS”, udoskonalono procedury kontrolne

Zebra promująca działania profilaktyczne „Kierowco! Nie polujemy na zebkach!!!” w ramach akcji propagującej bezpieczną drogę do szkoły. Fot. KWP z siedzibą w Radomiu

w taki sposób, aby – minimalizując wpływ kontroli na punktualność dowozu dzieci do szkół – wyeliminować wszelkie zachowania patologiczne. Zagwarantowanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w przewozach szkolnych jest priorytetem.

Bibliografia:

1. Dyr T., *Europejska polityka transportowa na pierwszą połowę XXI wieku*, „Autobusy – Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe” 2011, nr 10.
2. Dyr T., Ziółkowska K., *Economic infrastructure as factor of the region's competitiveness*, „Central European Review of Economics and Finance” 2014, Vol. 6, No. 3.
3. Dyr T., Ziółkowska K., Jażdżik-Osmólska A., Kozłowska M., *Economic safety aspects of the road traffic in Poland*, „Central European Review of Economics and Finance” 2017, Vol. 21, No. 5, DOI: 10.24136/ceref.2017.019.
4. *Global Status Report on Road Safety 2015*, World Health Organization, 2015, DOI: 10.1136/injuryprev-2013-040775.
5. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów *W kierunku europejskiego obszaru bezpieczeństwa ruchu drogowego: kierunki polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2011–2020*, COM 389 (2010).
6. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*: Dz. U. 2017, poz. 59.
7. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*: Dz. U. 2017, poz. 128.
8. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*: t.j. Dz. U. 2017, poz. 2067.
9. *Wykonywanie przez gminy obowiązku dowożenia dzieci i uczniów do przedszkoli i szkół*, Raport Najwyższej Izby Kontroli, Poznań 2016.
10. *Wyniki działań kontrolnych Wydziału Ruchu Drogowego KWP z siedzibą w Radomiu*, Radom 2018.

Effects of Police activities of the Mazovian Police in the scope of improving the security of school transport

Ensuring road safety is one of the basic statutory tasks set against the Police. Out of concern for the safety of the youngest road users, brought to educational institutions, the policemen of the Masovian Police from October 2017 to the end of June 2018 carried out activities under the name „GIMBUS”. These activities consisted mainly of checking the technical condition of vehicles and the sobriety and working time of drivers. They are an important instrument of actions aimed at improving the state of road safety in Poland, reducing the costs of road accidents and achieving the objectives of European transport policy. This article presents the results of the control activities carried out.

Keywords: safety, traffic, bus, accident costs.

Autorzy:

prof. nadzw., dr hab. **Tadeusz Dyr** – Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych

mgr **Małgorzata Kozłowska** – specjalista Wydziału Wspomagającego Komendy Miejskiej Policji w Radomiu

nadkom. **Sławomir Sikorski** – specjalista Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu